

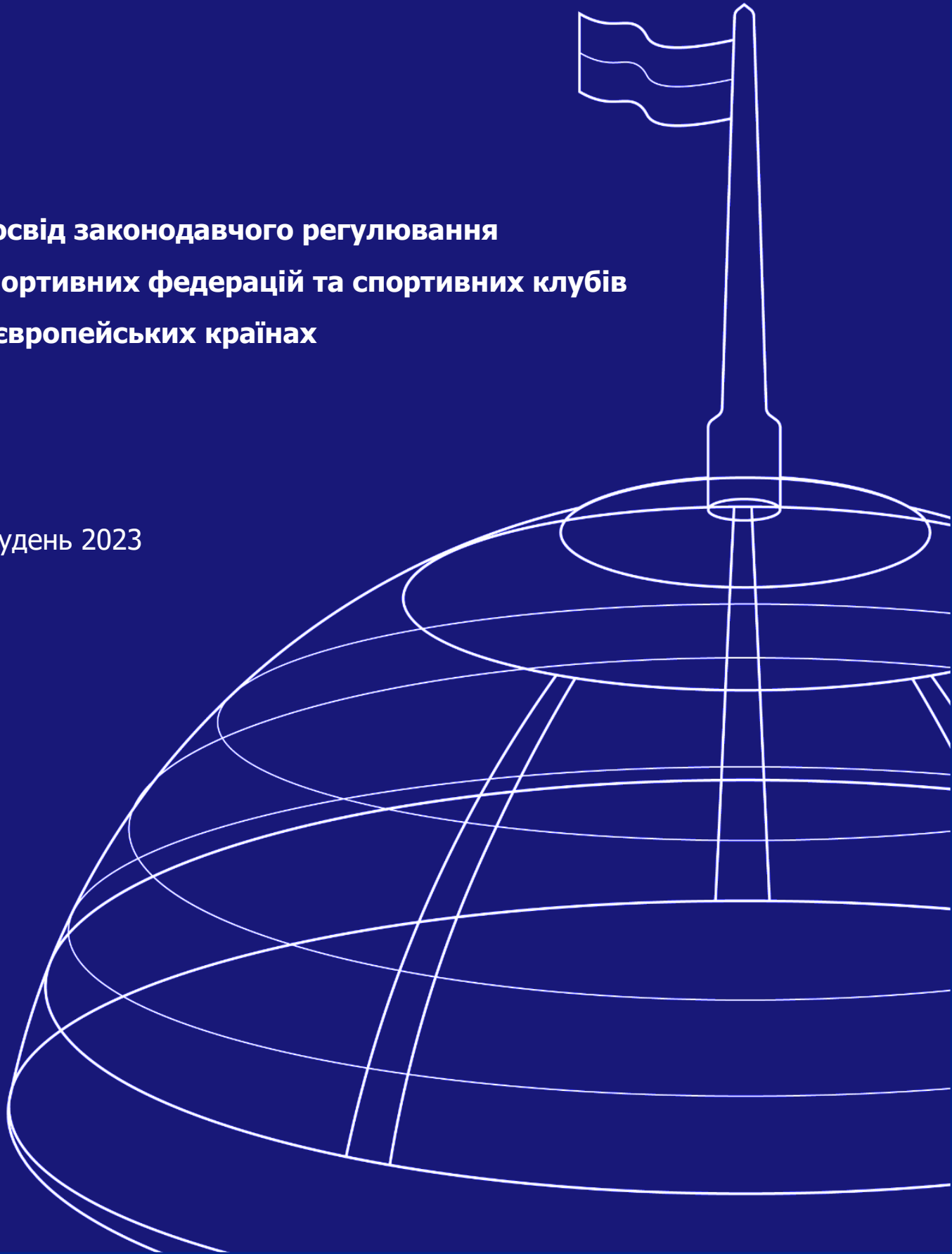
USAID
ВІД АМЕРИКАНСЬКОГО НАРОДУ

РАДА
НАСТУПНЕ ПОКОЛІННЯ

**Досвід законодавчого регулювання
спортивних федерацій та спортивних клубів
у європейських країнах**

Грудень 2023

Польща	3
Національні спортивні асоціації та спортивні клуби	3
Особливості управління у сфері спорту	3
Фінансування та фінансова звітність	4
Антидопінгове регулювання	4
Чехія	4
Національні спортивні асоціації та спортивні клуби	4
Особливості управління у сфері спорту	4
Фінансування та фінансова звітність	4
Антидопінгове регулювання	5
Угорщина	5
Національні спортивні асоціації та спортивні клуби	5
Особливості управління у сфері спорту	5
Фінансування та фінансова звітність	6
Антидопінгове регулювання	6
Німеччина	6
Національні спортивні асоціації та спортивні клуби	7
Особливості управління у сфері спорту	7
Фінансування та фінансова звітність	7
Антидопінгове регулювання	7
Іспанія	8
Національні спортивні асоціації та спортивні клуби	8
Особливості управління у сфері спорту	8
Фінансування та фінансова звітність	8
Антидопінгове регулювання	9

Матеріали розроблено Програмою USAID RANG з метою аналітичної підтримки роботи Парламенту. Цей документ став можливий завдяки підтримці американського народу через Агентство США з міжнародного розвитку. Його зміст є виключно відповідальністю автора або авторів і не обов'язково відображає погляди USAID або уряду США.

Польща

Польща має сформовану правову базу у сфері спорту, що охоплює різні аспекти, включаючи організацію та функціонування спортивних федерацій і клубів. Закон "Про спорт"¹ 2010 року (пол. Ustawa o sporcie) є ключовим законодавчим актом у цій сфері.

Національні спортивні асоціації та спортивні клуби

Закон про спорт (далі у цій частині – Закон) базується на принципі автономії спорту. Він не визначає будь-яких обов'язкових організаційних форм, у яких можуть працювати спортивні клуби, а державне регулювання спорту мінімальне. В той час як більшість питань регулюється власне спортивними асоціаціями, міжнародними спортивними федераціями та Міжнародним олімпійським комітетом².

Метою Закону є дерегуляція сфери спорту³. Закон також встановив єдину вимогу, відповідно до якої спортивні клуби повинні мати статус юридичної особи⁴ (ст. 3 п. 2 Закону).

Спортивна асоціація може бути заснована щонайменше трьома спортивними клубами (ст. 5 Закону) для організації змагань у конкретному виді спорту. Для створення асоціації обов'язковим є погодження профільного міністра (ст. 7 п. 1-2 Закону). Членами спортивної асоціації можуть бути спортивні клуби, інші спортивні асоціації та юридичні особи, у статуті, акті чи засновницькому акті яких визначено відповідний вид спорту як сферу діяльності цього суб'єкта (ст. 8 Закону). Профільний міністр здійснює нагляд за діяльністю спортивних асоціацій (ст. 16 п. 1 Закону).

Особливості управління у сфері спорту

Стаття 9 Закону надає інформацію щодо терміну дії повноважень керівництва спортивної асоціації, а саме:

- Термін повноважень керівництва спортивної асоціації не може бути довшим, ніж 4 роки.
- Президент спортивної асоціації може обіймати посаду не більше 2 термінів поспіль.
- Жоден член правління спортивної асоціації не має права:
 1. займати посади в інших органах цієї спортивної асоціації, крім посади делегата загальних зборів членів;
 2. провадити господарську діяльність, пов'язану з виконанням статутних завдань відповідної асоціації;
 - 2а. володіти понад 10% акцій комерційного товариства, що провадить господарську діяльність, пов'язану з виконанням статутних завдань цієї асоціації, якщо ці акції становлять понад 10% статутного капіталу цього товариства;
 - 2б. бути учасником комерційного товариства, що здійснює господарську діяльність, пов'язану з виконанням статутних завдань цієї асоціації;
- 3. бути законно засудженим за навмисний злочин (в тому числі за податкове правопорушення).

Якщо особа, обрана членом правління спортивної асоціації, підпадає під будь-який критерій вище, вона повинна припинити ведення такої діяльності протягом 30 днів після вступу на посаду члена правління (ст. 9 п. 4 Закону).

¹ https://s3-eu-west-1.amazonaws.com/fs.siteor.com/msport/files/DWM%20files/Act_on_Sport.pdf?1453454817

² <https://www.lexology.com/library/detail.aspx?g=76dffac9-8c8d-47e5-8333-426535c52566>

³ <https://msit.gov.pl/pl/aktualnosci/4482,Act-on-sport-already-in-force.html>

⁴ <https://www.lexology.com/library/detail.aspx?g=76dffac9-8c8d-47e5-8333-426535c52566>

Фінансування та фінансова звітність

Річні фінансові звіти спортивних асоціацій перевіряються державним аудитором (ст. 9 п. 6 Закону). Загальні збори членів або делегатів спортивної асоціації розглядають і затверджують щорічні звіти про діяльність та річну фінансову звітність, перевірену державним аудитором (ст. 9 п. 7 Закону). Протягом 30 днів після розгляду та затвердження загальними зборами, річний звіт про асоціації та річний фінансовий звіт надсилаються до профільного міністра для розміщення в публічному бюлетені (ст. 9 п. 8 Закону).

Антидопінгове регулювання

Закон визначає, що є допінгом у спорті (розділ 9), а стаття 44 покладає відповідальність за протидію допінгу на Антидопінгову комісію (англ. Commission Against Doping in Sport). Відповідно до внутрішніх правил і положень спортивних асоціацій, так само як й інших суб'єктів сфери спорту, запроваджено дисциплінарну відповідальність за допінг у спорті (ст. 43 п. 6 Закону).

Чехія

Чехія також має відповідну законодавчу базу для регулювання сфери спорту⁵. Одним з головних законодавчих актів у цій сфері є Закон №115/2001 "Про підтримку спорту"⁶ (чес. Zákon o podpoře sportu), далі – Закон №115/2001. Закон №115/2001 формалізує та інституціоналізує правову базу для сприяння та підтримки спортивної діяльності та спорту, від будівництва та експлуатації спортивних споруд до фінансування спортивних клубів⁷.

Національні спортивні асоціації та спортивні клуби

Закон №115/2001 не регулює спортивні асоціації та клуби. В Чехії, як і в Польщі, діють декілька основних спортивних асоціацій, що представляють найбільш популярні види спорту⁸. Це, до прикладу, футбол, хокей, волейбол, баскетбол і ін.

Особливості управління у сфері спорту

З 1 серпня 2019 року функціонує спеціалізований центральний орган державного управління з питань підтримки спорту, туризму та національного представництва у спорті – Національне агентство спорту (розділ 3 Закону №115/2001), завданням якого є розробка плану державної політики у сфері спорту та координація його виконання, надання фінансової підтримки з державного бюджету, координація антидопінгових програм (розділ 3d Закону №115/2001 "Scope of competence of Agency"). Голова Агентства призначається і знімається з посади Урядом за поданням прем'єр-міністра (розділ 3a п. 1 Закону №115/2001). При Агентстві діє дорадчий орган – Національна спортивна рада (розділ 3c Закону №115/2001).

Фінансування та фінансова звітність

Закон №115/2001 визначає, що фінансування спортивних організацій може відбуватися як з державного бюджету у формі субсидій, так і з місцевого бюджету (розділи 5, 6, 6b). Також розділ 3e Закону №115/2001 затверджує відповідний Реєстр з інформацією щодо спортивних організацій, спортсменів, спортивних споруд та інших осіб відповідно до розділу 6b Закону №115/2001. Відтак визначено, що

⁵ [https://www.coe.int/en/web/sport/country-profile-czech-republic#%22113950020%22:\[4\]](https://www.coe.int/en/web/sport/country-profile-czech-republic#%22113950020%22:[4]), розділ "Legal Framework"

⁶ <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2001-115>

⁷ <https://www.akf.cz/en/aktualita/legal-governance-of-professional-athletics-in-the-czech-republic/>

⁸ [https://www.coe.int/en/web/sport/country-profile-czech-republic#%22113950020%22:\[4\]](https://www.coe.int/en/web/sport/country-profile-czech-republic#%22113950020%22:[4]), розділ "Main Sports/Sports Activities"

спортивні організації, що подаються на державну підтримку фінансування, повинні подавати та оновлювати дані в Реєстрі. Реєстр не є публічним; водночас у загальному доступі є інформація про кількість спортсменів і тренерів, пов'язаних зі спортивною організацією, і перелік зареєстрованих спортивних споруд (розділ 3е п. 1 Закону №115/2001). Національне агентство спорту перевіряє правдивість заповнених даних у Реєстрі.

Закон не містить положень про фінансову звітність спортивних організацій.

Антидопінгове регулювання

Національне агентство спорту створило Чеський антидопінговий комітет⁹. Комітет відповідає за розробку політик в антидопінговій сфері, пропонує законодавчі заходи для підтримки боротьби з допінгом, представляє Чехію в міжнародних антидопінгових установах, проводить допінг-контроль під час та поза спортивними змаганнями, складає навчальний план та організовує освітні заходи для підтримки чистого спортивного середовища без допінгу.¹⁰

Угорщина

В Угорщині спорт регулюється Законом "Про спорт"¹¹ (далі у цій частині – Закон) 2004 року (угор. Sporttörvény), який охоплює різні аспекти, такі як організація спорту, права та обов'язки спортивних організацій, умови визнання спортивних асоціацій, а також питання, пов'язані зі спортсменами.

Національні спортивні асоціації та спортивні клуби

Розділ 2 Закону визначає правовий статус спортивних організацій, до яких відносяться спортивні асоціації та спортивних підприємств.

Спортивні асоціації функціонують як неурядові організації, діяльність яких, крім цього Закону, регулюється також Законом про асоціації 1989 року та положеннями Цивільного кодексу (розділ 2 п. 16 п.п 1, 2, 3).

Відповідно до п. 17 п.п. 1 розділу 2 Закону, спортивні асоціації зобов'язані скликати загальні збори не рідше одного разу на рік, де делегати розглядають річний фінансовий план та звіт про виконання попереднього річного плану, що підготовлені згідно з Законом «Про бухгалтерський облік». Вони можуть здійснювати діяльність, не пов'язану зі спортом, або комерційну діяльність, пов'язану зі спортом (включаючи використання майнових прав спортивної асоціації) лише як додаткову діяльність. Використання та експлуатація спортивних споруд розглядається як основна діяльність спортивної асоціації для цілей цього положення.

Закон містить визначення спортивних федерацій, до яких відносяться: національні спортивні федерації за видами спорту, спортивні федерації (об'єднання лише спортивних федерацій), спортивні федерації дозвілля, спортивні федерації людей з інвалідністю, шкільні та університетські спортивні федерації (розділ 2 п. 19 п.п. 3 Закону).

Національні спортивні федерації, якщо інше не передбачено Законом, керуються положеннями Закону «Про асоціації» щодо неурядових організацій та Цивільного кодексу щодо асоціацій (розділ 2 п. 20 п.п. 3 Закону).

⁹ <https://agenturasport.eu/antidoping>

¹⁰ Вебсайт Чеського антидопінгового комітету <https://www.antidoping.cz/>

¹¹ <http://www.aikido-szakszovetseg.hu/doc/lawonsport.pdf>

Особливості управління у сфері спорту

Національна спортивна федерація, спортивна федерація дозвілля та спортивна федерація людей з інвалідністю складають основу загальнонаціональної системи спортивних федерацій (англ. national umbrella sports federations). Детальні правила діяльності головних національних спортивних федерацій визначаються внутрішніми документами, прийнятими загальними зборами з урахуванням положень Закону та іншого законодавства (розділ 6 п. 46 п.п. 4).

Найвищим органом управління національних спортивних федерацій, спортивних федерацій дозвілля та спортивних федерацій людей з інвалідністю є загальні збори (розділ 6 п. 45 п.п. 1 Закону), які серед іншого мають повноваження обирати та звільняти голову федерації від виконання обов'язків, членів виконавчого органу, а також призначати голову і членів наглядової ради. Голова урядової спортивної адміністрації, голова Національної спортивної ради, голови Угорського національного комітету, Угорського паралімпійського комітету та двох інших національних спортивних федерацій дозвілля та інвалідів можуть брати участь у загальних зборах національної спортивної федерації з консультативними повноваженнями (розділ 6 п. 45 п.п. 3 Закону). Прокуратура здійснює встановлений законом контроль за національними спортивними федераціями (розділ 6 п. 45 п.п. 4 Закону).

Фінансування та фінансова звітність

Розділ 8 Закону визначає фінансову систему державної підтримки спорту. Цікаво, що 12 відсотків ігрового податку на азартні ігри типу лотереї, 50 відсотків ігрового податку на ставки в букмекерських системах та весь ігровий податок на ставки на спорт спрямовуються на підтримку спорту (розділ 8 п. 56 п.п. 2 Закону).

У розділі про спортивні асоціації зазначається, що вони можуть отримувати субсидії державного або місцевого бюджетів напряду (розділ 2 п. 16 п.п. 2). Крім цього, державна підтримка може надаватися спортивним організаціям без простроченої державної заборгованості, які здійснюють фінансовий менеджмент відповідно до законодавчих вимог, і представили рахунки за раніше отримані гранти (розділ 8 п. 57 Закону).

Управління фінансами головних національних спортивних федерацій контролює аудитор, який обирається загальними зборами (розділ 6 п. 46 п.п. 2 Закону).

Антидопінгове регулювання

Станом на 8 липня 2021 року антидопінгове регулювання в Угорщині суттєво змінилося. Відповідно до нових правил, спрямованих на дотримання принципу операційної незалежності національних антидопінгових організацій, як того вимагає Всесвітнє антидопінгове агентство (англ. WADA, World Anti-Doping Agency), Національна антидопінгова організація Угорщини¹² (англ. HUNADO) розробляє антидопінгові правила відповідно до вимог, викладених у Постанові Уряду № 363/2021 (VI.21) «Про правила антидопінгової діяльності», яку WADA визнала відповідною чинним міжнародним антидопінговим правилам. Антидопінгові правила були вилучені із Закону про спорт у частині про спортивну дисциплінарну відповідальність. Правила HUNADO є обов'язковими для: спортивних федерацій, Олімпійського комітету Угорщини та інших національних громадських спортивних органів, Постійного спортивного арбітражного суду (Угорщини), спортивних клубів; спортсменів та інших учасників спорту; та застосовуються до офіційних та неофіційних змагань, організованими спортивними федераціями¹³.

¹² <https://www.ceado.org/en/members/articleshow-hunado-hungary2>

¹³ <https://www.twobirds.com/en/insights/2022/hungary/recent-amendments-to-the-hungarian-sports-act>

Німеччина

Німеччина – федеративна держава, тому регулювання сфери спорту знаходиться в основному під юрисдикцією федеральних земель. Наприклад, у землі Саксонія-Анхальт сфера спорту регулюється Законом «Про сприяння спорту та фізичній активності»¹⁴ 2012 року (нім. Sportfördergesetz). Він визначає принципи надання фінансової підтримки спортивним некомерційним організаціям, які розташовані в Саксонії-Анхальт, і реконструкції та новому будівництву спортивних споруд (ст. 2 Закону).

Національні спортивні асоціації та спортивні клуби

Державна спортивна асоціація землі Саксонія-Анхальт є головною спортивною асоціацією землі (umbrella organization), що визначено статтею 3 Закону. Цією ж статтею визначено, що таке спортивні організації.

Особливості управління у сфері спорту

При Уряді землі діє консультативна спортивна опікунська рада з питань фінансування сфери спорту, куди входять як представники влади, так і представники спортивних організацій (ст. 5 Закону).

Питання управління безпосередньо в спортивних організаціях цим Законом не врегульовано.

Фінансування та фінансова звітність

Стаття 8 Закону встановлює підтримку для спортивних клубів. Так, спортивні клуби мають право на фінансову підтримку для фінансування статутних завдань у формі одноразових виплат. Стаття 9 Закону встановлює підтримку для регіональних і муніципальних спортивних асоціацій, а також державних спеціалізованих асоціацій, які так само мають право на одноразові фінансові виплати для фінансування статутних завдань. Водночас спортивні організації можуть отримувати фінансування і від федерального уряду¹⁵.

Питання фінансової звітності цим Законом не врегульовано.

Антидопінгове регулювання

10 грудня 2015 року в Німеччині набув чинності антидопінговий закон (AntiDopG). Це національне кримінальне законодавство¹⁶. Закон спрямований на протидію застосуванню допінгових речовин і методів допінгу в спорті, охорону здоров'я, забезпечення справедливості та рівних можливостей у спортивних змаганнях.

Цікаво, що закон також передбачає покарання за самодопінг (в тому числі придбання та зберігання невеликих кількостей допінгових речовин з метою самодопінгу). Додатково, закон регулює обмін даними між NADA (нім. Nationale Anti Doping Agentur Deutschland), судами та прокуратурою.

Власне, NADA¹⁷, Національне антидопінгове агентство Німеччини, є незалежною цивільно-правовою організацією, яка займається імплементацією Всесвітнього антидопінгового кодексу в Німеччині, створенням єдиної системи допінг-контролю в країні, профілактикою допінгу, міжнародним співробітництвом. Крім цього, організація надає відповіді на медичні запити та займалася створенням незалежного спортивного арбітражного суду (січень 2008 р.).

¹⁴ <https://www.landesrecht.sachsen-anhalt.de/bsst/document/jlr-SportF%C3%B6GSTrahmen/part/X>

¹⁵ <https://www.lawyersgermany.com/sports-law-in-germany>

¹⁶ <https://www.nada.de/recht/anti-doping-gesetz>

¹⁷ <https://www.nada.de/home>

Іспанія

Основною правовою базою для спорту в Іспанії є "Органічний"¹⁸ закон 3/2013 від 20 червня про охорону здоров'я спортсменів та боротьбу з допінгом у спортивній діяльності"¹⁹ (далі – Закон 3/2013).

Національні спортивні асоціації та спортивні клуби

В Іспанії існує 65 національних спортивних федерацій, 30 з яких можуть відправляти спортсменів на Олімпіаду і зобов'язані звітувати перед Національним олімпійським комітетом Іспанії²⁰.

Закон 3/2013 не містить відповідних положень про спортивні асоціації та клуби, як то права та обов'язки спортивних організацій, умови визнання спортивних асоціацій тощо.

Особливості управління у сфері спорту

В Іспанії тривірнева система управління у сфері спорту: національний, регіональний і локальний²¹. Органи управління у цій сфері є державними, посередницькими або неурядовими організаціями. На національному рівні управління у сфері спорту займаються:

1. Міністерство освіти, культури й спорту.
2. Національна спортивна рада (ісп. Consejo Superior de Deportes, CSD).
3. Дорадчий комітет.
4. Національні спортивні федерації за видами спорту.
5. Олімпійська спортивна асоціація (Національний олімпійський комітет і Національний параолімпійський комітет)²².

¹⁸ Один з видів законів в Іспанії. Органічні закони стосуються реалізації основних прав і громадянських свобод, приймають статuti автономії та правовий порядок, що регулює загальну виборчу систему, та інші, передбачені Конституцією https://e-justice.europa.eu/content_member_state_law-6-es-maximizeMS-en.do?member=1

¹⁹ https://www.boe.es/diario_boe/txt.php?id=BOE-A-2013-6732

²⁰ <https://projectplay.org/world-sport-systems/spain>

²¹ <https://projectplay.org/world-sport-systems/spain>

²² <https://projectplay.org/world-sport-systems/spain>

Фінансування та фінансова звітність

Національна спортивна рада надає фінансування національним спортивним федераціям і Олімпійській спортивній асоціації²³. У 2021 році CSD виділила 251 мільйонів євро на підтримку спорту та охорону здоров'я, що на 95% більше, ніж у 2016 році²⁴.

Питання фінансової звітності Законом 3/2013 не врегульовано.

Антидопінгове регулювання

В Іспанії існують спеціальні органи у сфері антидопінгу. Так, у 2008 році було створено Іспанське антидопінгове агентство²⁵ (ісп. Agencia Estatal Antidopaje), далі – Агентство. Відповідно до Органічного акту 7/2006, попереднього закону, що регулював сферу спорту, Агентство приєднали до Національної спортивної ради (ісп. Consejo Superior de Deportes, CSD), голова якої є президентом Агентства.

Закон 3/2013 реформував систему запобігання допінгу, посиливши санкції, і змінив назву Агентства на Іспанське агентство з охорони здоров'я у спорті (AEPSAD)²⁶. Пізніше, у 2017 році, Закон 3/2013 був доповнений Королівським указом-законом 3/2017 від 17 лютого, який привів антидопінгове регулювання у відповідність до нового Всесвітнього антидопінгового кодексу 2015 року та позбавив Агентства повноважень щодо охорони здоров'я у спорті, ухваливши ці безпосередньо до Національної спортивної ради (CSD) і залишаючи Агентству лише суто антидопінгові повноваження²⁷.

Державне агентство Іспанської комісії з боротьби з допінгом²⁸ у спорті є державним органом, через який здійснюється державна антидопінгова політика. Відтак агентство перешкоджає шахрайству та допінгу шляхом навчання, допінг-контролю та просування проектів, які допомагають зрозуміти цю соціальну напасть та її викорінення; виявляє порушення антидопінгової політики за допомогою програм допінг-контролю та програм допінг-розслідувань; забезпечує дотримання антидопінгових правил, санкціонує будь-яке їх порушення чинного законодавства.

²³ <https://projectplay.org/world-sport-systems/spain>

²⁴ <https://projectplay.org/world-sport-systems/spain>

²⁵ <https://www.boe.es/eli/es/rd/2008/02/08/185>

²⁶ <https://www.rtve.es/deportes/20130308/gobierno-aprueba-proyecto-nueva-ley-antidopaje/614612.shtml>

²⁷ <https://www.europapress.es/deportes/noticia-aprobado-nuevo-proyecto-ley-organica-lucha-contra-dopaje-deporte-20210615185451.html>

²⁸ <https://celad.educacionyfp.gob.es/agencia.html>